Aprilska šala?

Znano glasilo narodne manjšine na Kočevskem — »Gottscheer Zeitung« poroča dne 1. aprila t. l. na uvodnem mestu, da je prejel g. Hitler pri zadnjih volitvah v Nemčiji 99% oddanih glasov. Takoj za tem poročilom prinaša naslednjo na videz resnično in nedolžno vest:

»Koprivniška fara ima nad 20 vasi, nad 90% nemškega prebivalstva, štiri narodne šole, to je: v Rajhenavi, v Koprivniku, v Svetlem potoku in na Ovčjaku, toda nima v nobeni šoli — nemškega pouka. Tudi znak naših dni.«

Pošten zemljan bo razumel to vest takole:

»Koprivniška fara **je velika,** saj ima nad 20 vasi in kar štiri narodne šole,

koprivniška fara **je nemška,** saj ima 90% nemškega prebivalstva,

taka velika in nemška fara nima nobenega nemškega pouka, torej — faranom v Koprivniku se godi vnebovpijoča krivica.«

Tako poročanje je klasičen primer — kako je treba pisati **na videz resnico,** da bi bili bralci povsem zanesljivo prepričani o — laži.

Res je namreč, da je imela koprivniška fara nekoč nad 20 vasi, toda danes je večina teh naselij le na zemljevidu, odnosno na terenu v obliki neokusno zanemarjenih razvalin. Cela koprivniška fara ne zmore danes enega zdravega, še manj — aktivnega naselja — samo zato, ker so nekdaj pridni kmetovalci teh naselij zamenjali težko kmetsko delo z lažjim pridobitnim opravilom — v tujini. Koprivniška fara tedaj ni velika kakor bi se dalo sklepati po številu nekdanjih naselij, baš narobe je res, **koprivniška fara je obupno majhna, prazna, skoz in skoz pasivna, danes komaj zmore okroglo — 700 vernikov.**

In za to po številčni moči faranov malopomembno farico ima naša baje nenaklonjena prosvetna uprava (na nenaklonjenost meri najbrž pristavek — »Tudi znak naših dni«) — štiri narodne šole, šest učiteljev, eno učiteljico ženskih ročnih del in enega veroučitelja. Šoloobveznih otrok ni nad 160 in za to res skromno število učečih glavic ima baje nenaklonjena prosvetna uprava Jugoslavije **osem** plačanih učnih moči. V tej fari ima že 20 otrok svojega učitelja... Ali je naša prestolica preskrbljena z učnimi močmi v taki izmeri?

Majhna, po številčni moči faranov malopomembna, obupno pasivna koprivniška fara ima opravilo s prosvetno upravo, katera je v zavidanja vredni meri — velikodušna, radodarna in naklonjena.

Lahko bi nas vprašali:

Zakaj ima taka res malopomembna farica kar štiri narodne šole.

Te šole so dediščina iz — preteklosti.

Matična šola je bila v Koprivniku, katero so z opremo, knjižnico, samoučili itd. zalagali dobrotniki večinoma iz — tujine. Za to podporo je bila koprivniška šola vedno hvaležna. Nekdanji gojenci te šole: Mediči, Mihiči, Stoniči, Trampoši, Brezarji itd. so danes vsi zavedni – Nemci. Delovanje matične šole je bilo verjetno — prepočasno, zato so poskrbeli zopet dobrotniki, večinoma iz tujine, da so nastale na periferiji fare nove šole — enorazrednice. Kako so delovale te šole, to nam jasno pokaže primer enorazrednice na Ovčjaku. Ta, za iz Rajha poslan denar ustanovljena šulferajnska šola, je spremenila, nekdaj slovensko lice šolske občine v zavedno ... kočevsko. Žnidaršiči, Kobetiči, Rožiči in Jeleni v tej šolski občini le za silo spravijo skupaj zdrav slovenski stavek. Da, šole na periferiji koprivniške fare so bile obmejne trdnjavice, katere so spretno in uspešno večale nemški jezikovni otok na Kočevskem.

Vse to je bilo vendar očitno in znano tudi naši prosvetni oblasti. Naša baje nenaklonjena prosvetna oblast je dobro vedela, da na obmejnih šolah koprivniške fare skupno število kočevarskih in nekočevarskih otrok ne presega za obstoj manjšinskega oddelenja predpisanega minimalnega števila šoloobveznih, in kljub temu je *tolerirala* na teh šolah uporabo nemščine kot učnega jezika polnih 17 let.

Sprememba je nastala šele 1935. leta, in je **takrat tudi na javnem shodu izraženo željo voditelja kočevarske manjšine, ki je ob burnem pritrjevanju poslušalcev, Kočevarjev, izjavil, da želi manjšina striktno izvajanje šolskega zakona.** Za koprivniško faro aplicirano je ta izjava zahtevala ukinitev nemškega učnega jezika povsod, kjer ni bilo pogojev za nadaljnji obstoj manjšinskega oddeljenja. Ko je ukinila prosvetna uprava nemščino kot učni jezik na obmejnih šolah koprivniške fare, je le izpolnila željo priznanega manjšinskega voditelja, ustregla je manjšini in se je ravnala po duhu in črki šolskega zakona. Čemu torej sedaj očitek, da tako velika... in do 90% nemška fara... nima nemškega pouka.

Koprivniški poročevalec Kočevarce (Gottscheer Zeitung) dobro ve, da ima šola v Rajhenavi 29 otrok, od teh manj kot 25 Kočevarjev; — šola v Svetlem potoku ima 24 šoloobveznih, od teh komaj dobro polovico Kočevarjev; — šola na Ovčjaku ima 14 šoloobveznih (Žnidaršiče, Kobetiče, Jelene itd.) — ve nadalje, da zahteva § 45. šol. zakona, da imej manjšinski oddelek 30 manjšinskih otrok **v osnovni šoli.** Teh pogojev na obmejnih šolah koprivniške fare ni, zato nimajo nemškega pouka.

Po uvedbi slovenščine kot učnega jezika je predlagal eden od vidnih voditeljev Kočevarjev, naj se šola v Svetlem potoku zapre in naj se napoti deca iz tega šolskega okoliša v matično šolo v Koprivniku. Vse kaže, da bi bilo predlagatelju najljubše, če bi postopno zaprli vse te obmejne enorazrednice in naredili v Koprivniku za vso faro večrazredno nemško šolo... Ta načrt je neizvedljiv, ker bi bil v nasprotju s šolskim zakonom, ki zahteva, da se ob gotovih pogojih otvori samostojna šola, zlasti takrat, če nima deca v polumeru do 4 km svoje šole. Predlagatelj ukinitve šole na Svetlem potoku seveda ve, da ima deca iz tega šolskega okoliša do matične šole 5 km poti. Isto velja za Rajhenavo, zlasti pa za Ovčjak, ki je oddaljen od matične šole kar 7 kilometrov.

Obračunati moramo še s trditvijo, da je koprivniška fara 90% nemška.

V tej fari je sicer stara navada, da knjižijo otroke slovenskega očeta in matere Kočevarke kot pristne Nemce, češ, ker je mati Nemka. Otroci slovenske matere in očeta Kočevarja so zopet Nemci, češ ker je oče Nemec. Mešani zakoni dajejo v tej fari same čistokrvne Nemce... V najnovejšem času ta stari način pridobivanja pristnih Nemcev več ne zadostuje. Otrok slovenske družine mora tudi med Nemce, če slučajno pod vplivom okolice bolje obvlada kočevščino nego slovenski jezik. Ob tako pridnem nabiranju čistokrvnih Nemcev je na pr. središče fare vas Koprivnik, do 90% nemška, **četudi ima od 70 družin vsaj do 75% čistokrvnih kočevarskih družin samo 28 z 92 družinskimi člani, dočim ima 27 slovenskih in 15 mešanih družin 183 družinskih članov.** 92 **skoro** Kočevarjev ima vas Koprivnik napram 183 ne Kočevarjem. Slab računar bo sicer trdil, da je kljub temu 90% Nemcev, toda izdelki slabih računarjev vendar ne sodijo na čelno stran resnega manjšinskega glasila!

Julij Kovač.

Pred ustanovitvijo kmetijske zbornice

V čl. 71. t. l. finančnega zakona za leto 1936/37 se pooblašča minister za kmetijstvo, da sme po odobrenju ministrskega sveta predpisati uredbo o ustanovitvi kmetijskih zbornic kot uradnih zastopnic kmečkih koristi. V smislu te določbe se je sestala posebna komisija, ki bo sestavila to uredbo.

Učiteljstvo je poleg kmetskega stanu prav gotovo zelo zainteresirano pri snovanju takih zbornic. Učiteljski stan je v stalnem kontaktu s kmečkim ljudstvom in prav zaradi tega pozna in čuti vse potrebe kmečkega stanu. To vez med obema stanovoma so ugotovili tudi na merodajnih mestih. Kako se tolmači in kako predvideva bodoče kmetijske zbornice, omenimo na kratko.

Kmetijske zbornice bodo pravne osebe, ki si lahko na svoje ime pridobivajo lastninsko pravico in nepremičnine.

Kmetijskim zbornicam bo pripadlo nadzorstvo nad občinskimi in sreskimi kmetijskimi odbori.

Člani občinskih odborov se lahko volijo izmed kmetovalcev, kmetijskih zakupnikov, kmetijskih delavcev in vseh službujočih in upokojenih državnih, banovinskih, sreskih in zasebnih uradnikov in uslužbencev kmetijske stroke, odnosno šolanih kmetovalcev, ako so stalno naseljeni v dotičnem kraju in se pečajo s kmetijstvom. Po svojem položaju naj bi prišli v občinske odbore tudi predstavniki kmetijskih ustanov (zadrug, kmetijskih društev in podružnic itd.) z dotičnega ozemlja.

V sreske kmetijske odbore pridejo poleg drugih tudi osebe, ki po svojem poklicu delujejo za pospeševanje kmetijstva (profesorji, učitelji kmetijskih šol, upravniki državnih in samoupravnih posestev, kmetijski referenti in živinozdravniki), ki stanujejo v dotičnem srezu.

Pozdravljamo idejo ustanavljanja kmetijskih zbornic, ki bodo imele nalogo varovati koristi kmetovalcev in vplivati na ustvarjanje ugodnih pogojev za razvoj in pospeševanje vseh panog kmetijskega gospodarstva, kakor tudi za gospodarski, socialni in prosvetni napredek kmetskega stanu.

Pri snovanju kmetijske zbornice, odnosno pri snovanju občinskih in sreskih kmetijskih odborov bo treba paziti na to, da ne bo učiteljstvo, ki največ žrtvuje za napredek kmečkega stanu, povsem zapostavljeno in da se bo smatralo tudi učiteljstvo na kmetsko nadaljevalnih šolah kot kvalificirano za članstvo v sreskih kmetijskih odborih.

Splošne vesti

Merkantilni tečaj za strokovno izobrazbo učiteljev na strokovnih nadaljevalnih šolah

Pod VIII. No. 2644/1 je izdala kraljevska banska uprava naslednji

razglas.

Na tehniški srednji šoli v Ljubljani se priredi merkantilni tečaj za učitelje na strokovnih nadaljevalnih šolah.

Tečaj se bo vršil od 6. julija do incl. 1. avgusta 1936.

Število udeležencev za ta tečaj je določeno na 30.

V primeru, da se jih priglasi 50 ali več udeležencev se priredi še drugi tečaj od 3. avgusta do incl. 29. avgusta 1936.

K obem tečajem se pripuščajo profesorji in učitelji strokovnih, srednjih, meščanskih in osnovnih šol.

Prednost pri sprejemu imajo oni profesorji in učitelji, ki že več let poučujejo na strokovnih nadaljevalnih šolah.

Prijave se morajo izvršiti s posebno s 5 Din kolkovano prošnjo službenim potom najkasneje do 31. maja t. l. in nasloviti na VIII. oddelek kraljevske banske uprave v Ljubljani.

Kraljevska banska uprava dravske banovine.

V Ljubljani, dne 17. aprila 1936.

Ban: **Dr. Natlačen,** l. r.

VABILO

na IV. redni občni zbor **Učiteljske samopomoči v Ljubljani,** reg. zadruge z omejeno zavezo, ki bo v nedeljo, dne 10. maja 1936 v mestni narodni šoli v Novem mestu. Začetek ob pol 10. uri. Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Računski zaključek za l. 1935.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Čitanje revizijskega poročila Zveze slov. zadrug v Ljubljani.
5. Sprememba pravil.
6. Volitev enega člana nadzorstva.
7. Predlogi.
8. Slučajnosti.

Opomba: Ako bi občni zbor ob napovedani uri ne bil sklepčen, se bo vršil čez pol ure drug občni zbor v zgoraj omenjenem prostoru in z navedenim dnevnim redom, ki sklepa v smislu § 34. brez ozira na število zastopanih zadružnikov. Računski zaključek je v zadružni pisarni članom na vpogled od danes do občnega zbora.

Načelstvo Učiteljske samopomoči v Ljubljani,
dne 18. aprila 1936.

Ivan Kocijančič, s. r. načelnik. **Juraj Režek,** s. r. član načelstva.

NAD 700.000 DIN RISTORNA

so prejeli v štirih letih drž. nameščenci, člani **Nabavljalne zadruge drž. uslužbencev v Ljubljani,** ki ima svoj sedež na Vodnikovem trgu št. 5. — V zadrugi, ki šteje 1717 članov, je tudi 135 učiteljev iz Ljubljane. Zadruga izkazuje vsako leto večje uspehe in dokazuje s tem, da so v vodstvu pravi možje zadrugarji. Iz bilance za preteklo leto posnemamo, da so se posli zadruge razvijali v l. 1935. nad vse pričakovanje ugodno kljub znižanju prejemkov drž. uslužbencev. V l. 1935. je zadruga prodala blaga članom za ca 5 milj. Din in kuriva za ½ milj. Din. Zadružniki in člani njihovih družin dobivajo v smrtnih slučajih iz dobrotvornega fonda tudi podpore. V letu 1935. je bilo v ta namen izplačanih 12.084 dinarjev. Ta podpora znaša v slučaju smrti člana 20%, njegovega zakonskega druga 15%, otroka pa 10% od letnega nakupa v zadrugi. V zvezi s tem skladom je ustanovljena med člani še prostovoljna vzajemna pomoč za slučaj smrti in plača član za vsakega umrlega člana na leto samo 2 Din, ki se odtegne od letnega ristorna. V letu 1935. je bilo 5 smrtnih slučajev.

Pristopivši član plača 5 Din vpisnine in članski delež 100 Din (lahko tudi v 10 obrokih). Želeti bi bilo, da postane vsak državni uslužbenec član Nabavljalne zadruge, saj bo imel od tega samo korist. V upravnem odboru zastopa t. č. učiteljstvo naš tov. Leopold Paljk.

— **Prvi slovenski doktor — iz učiteljskih vrst.** V sredo, 22. t. m., je bil na univerzi kralja Aleksandra I. v Ljubljani promoviran za doktorja filozofije g. **Vinko Brumen** iz Šalovcev pri Središču ob Dravi in sicer na temelju disertacije »Kulturno-pedagoški pomen Slomškovega dela Blaže in Nežica«, ki sta jo odobrila prof. dr. K. Ozvald in prof. dr. Fr. Kidrič ter jo je sprejel fakultetni svet filozofske fakultete. Mladi doktor je bil gojenec mariborskega učiteljišča. Bodi vest o njegovi promociji sporočena v ponos našim učiteljem in učiteljicam.

† **Irena Kern.** Dne 28. februarja smo izročili materi zemlji blago tovarišico Ireno Kern, (roj. Kahl) na okoliškem pokopališču v Celju. Kot hčerka višjega uradnika se je rodila na Dunaju, a že v rani mladosti se je preselila s starši v sončno Gorico. Tamkaj je obiskovala osnovno šolo in žensko učiteljišče, katerega je dovršila leta 1898. z odličnim uspehom. Leta 1900. se je usposobila za pouk na slovenskih in nemških šolah. Nastavljena je bila v Hajdini, kjer je ostala do leta 1917. Zaradi obolelosti je morala 1917 v pokoj, a postala je zakonska žena tovarišu vdovcu Iv. Kern-u v Trbovljah. Udeleževala se je rednо naših društvenih sestankov in je bila ob vsaki priliki za naš poklic in blagor osebno zainteresirana. Kot žena in kolašica je bila na svojem mestu. Njeno srce in roka sta bila v potrebi vsakemu odprta. Časten ji spomin. — B. Jurko.

— **Proslava dneva Pomladka Rdečega križa v Ljubljani.** V smislu čl. 21 Navodil za organizacijo in delovanje Pomladka Rdečega križa se proslavlja vsako leto po vsej državi v mesecu aprilu dan Pomladka Rdečega križa. V Ljubljani bo v ta namen akademija, ki bodo na njej sodelovale skoro vse v Pomladku Rdečega križa organizirane ljubljanske šole. Prosvetni odsek sekcije pri banovinskem odboru društva Rdečega križa je izvršil zanjo domala že vse predpriprave. — Šolski odbori so večinoma že naštudirali priglašene točke. Program akademije bo zelo pester. Vršila se bo v nedeljo 26. aprila ob 10½ uri v veliki dvorani hotela Union. Cenjeno občinstvo opozarjamo že danes na to prireditev.

†Marica Mlekuž

Komaj so pomladni sončni žarki izvabili iz zemlje prvo cvetje, komaj se je narava odela v svoje prvo nežno zelenilo, že je kot morilna slana med nežno cvetje, posegla smrt v mlado življenje. V rani mladosti, komaj 25 let stara je umrla tovarišica Marica Mlekuž.

Na Veliki petek — ko so utihnili zvonovi — je legla k večnemu počitku. — Zakopana v cvetju in spremljana od velike množice, sorodnikov, znancev, stanovskih tovarišic in tovarišev, Sokolov in pevcev je za vedno zapustila dolino solz in pričakovanja — upanja in hrepenenja.

Nekaj mesecev samo je bila nameščena iz bednostnega fonda — in prav na smrtni postelji je prejela sporočila, da je tudi te podpore konec, da je torej konec dela in ponovni začetek čakanja.

Rešila jo je smrt!

Predsednik sreskega društva JUU v Ptuju, tov. Šestan, je spregovoril ob preranem grobu naslednje poslovilne besede:

S težkim srcem stopam k odprtemu grobu tovarišice Marice, da se za vedno poslovim od nje v imenu njenih stanovskih tovarišev in ožjih rojakov.

Nenadoma, in še tako mlada, nas je zapustila, saj še živeti ni začela. Vsa njena mladost je bila le trpljenje in bridkost. Vsi se je spominjamo vedno otožne in zamišljene. Svoja mlada leta je preživela pod vplivom strahot svetovne vojne, saj je živela nedaleč od fronte. Kljub svoji mladosti je dobro razumela topovsko grmenje. Tako se je v njeno mlado srce prvič vselila tuga in bridkost. Po svetovni vojni, ki je njeni ožji domovini prinesla težko razočaranje, je morala zapustiti svoje starše, da bi lahko obiskovala slovenske šole. Postala je begunka in kmalu občutila grenkobo tega priimka. — Zopet nova bolest za mlado srce.

V učenju je iskala tolažbo, bila je pridna in vzorna učenka. Kmalu ji je umrl oče, ostala ji je še mati, toda bila je daleč od nje. Materinsko skrb so ji izkazovale ljubeče sestre in bratje, ki so ji nudili tudi materialno oporo na njeni poti do izobrazbe. Postala je učiteljica. Želo vesela je bila tega, saj je ljubila ta težki, toda idealni poklic. A zopet novo razočaranje, nova bridkost. Zaradi gospodarske krize ni bila nameščena, ostala je naprej v nadlego in breme svojim sestram in bratom, tako si je namreč sama mislila, in to jo je zelo bolelo. Sedaj je stopila v krog novega povojnega stanu, med brezposelne. Zopet nov pečat ponižanja in bridkosti, ki ga morajo danes nositi številni mladi in zdravi intelektualci in ročni proletarci.

Tako so se vrstila v njenem mladem življenju le razočaranja in bridkosti. Zato ni čuda, da je bila otožna in zagrenjena. Poiskala si je tolažbo v sokolski telovadnici in tu delovala kot prava Sokolica. Po dolgem čakanju je končno bila nameščena iz banovinskega bednostnega fonda. Izpolnila se ji je vroča želja, postala je učiteljica, vzgojiteljica mladine. Njen obraz se je razjasnil. Vsak dan sem jo srečal ko je hitela obdana od mladine v šolo. Tudi mi, njeni stanovski tovariši, smo bili veseli, da smo v svoje vrste dobili inteligentno in idealno tovarišico. Mnogo smo si obetali od nje.

Toda usoda je sklenila drugače. Težka bolezen jo je napadla in oslabeli organizem je podlegel. Trpko je videti mladi cvet, kako se je osul, preden je donesel sad. Toda ukloniti se moramo nepojmljivi usodi, ki ničesar ne stori brez vzroka in ki je tudi temu dekletu naklonila boljši del, saj je življenje težko v današnjih časih in prinaša grenka razočaranja idealnemu človeku.

S tem se tolažimo pri tej boleči izgubi, draga Marica, in ti od srca želimo sladak in miren počitek tam, kjer je večna pomlad.

»PROSVETNI ZBORNIK«.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani namerava založiti in izdati v slovenskem tekstu nov »Prosvetni zbornik« v obliki šolskih zakonov in predpisov z nastopno vsebino:

1. Uredba o opravljanju nadzorniške službe z razlago § 44. šol. zakona. V tej uredbi je podrobna razlaga o pouku v narodni šoli v smislu koncentracije in sodelovanja učencev ter navodila, kako naj se vrši delo v šoli z vsem razredom, v skupinah in s poedinimi učenci, kako je praktično uporabljati učne predmete itd.

2. Ocenjevalni list z navodilom in pojasnilom, kako je vanj vpisovati podatke.

3. Pravila o polaganju državnega izpita za sreskega šolskega nadzornika.

4. Obči pravilnik o dnevnih šolskih zavetiščih.

5. Pravila o strokovni izobrazbi učiteljev na šolah za defektno deco.

6. Pravilnik o polaganju veroučiteljskega praktičnega izpita.

Da bo možno vsaj približno določiti naklado izdaje, razpisujemo prijave na naročbo tega dela. Zato prosimo vse učno osebje narodnih šol in šolska upraviteljstva v dravski banovini, naj nam po dopisnici sporočijo naročila.

Cena broširanemu izvodu bo pri 500 naročnikih Din 40·—, vezanemu Din 46·—; pri 1000 naročnikih broširanemu izvodu Din 22·—, vezanemu Din 28·—. Šole naj nam pošljejo skupna naročila za vse učne osebe, ki bi želele imeti to koristno knjigo. Naročila prosimo v teku 14 dni. Ako bodo naročila dosegla vsaj 500, izide knjiga čez en mesec po prijavnem roku.

V primeru izdaje se naročnik zaveže, da bo poslani »Prosvetni zbornik« obdržal in plačal.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani r. z. z o. z.